

Guia d'aprenentatge
Investigació aplicada a la intervenció
(3 ECTS)

Any acadèmic 2011-2012

Semestre: 2on Curs: 3er

Grau d'Educació Social

Mòdul C: Metodologia de la investigació en la intervenció socioeducativa

Matèria: Anàlisi de dades i tecnologies per a la investigació socioeducativa

Grau de Treball Social

Mòdul B: El Treball Social: conceptes, mètodes, teories i aplicació

Matèria: Investigació, diagnòstic i avaluació en treball social

Professora: Dra. Montserrat Garcia i Oliva

1.- Presentació de l' assignatura

L'assignatura "Investigació aplicada a la intervenció" s'adreça a estudiants de grau en Treball Social i en Educació Social i s'ofereix com a continuïtat a l'assignatura de "Mètodes i tècniques de la investigació social" que pretén introduir a l'alumne en els conceptes fonamentals de la investigació científica i en la seva aplicació en el camp de les Ciències Socials. Així, la present assignatura aprofundirà en algunes de les metodologies i tècniques ja treballades per l'estudiant i donarà un pas més analitzant possibles processos d'avaluació. A més, farà una immersió en el camp de la transferència dels coneixements obtinguts.

Els científics socials, a més d'aplicar el seu coneixement en la tasca diària d'intervenció, han de continuar creixent en el coneixement obtingut i han de saber com fer-ho, han de saber transferir-lo a la resta de la comunitat científica i han de saber com fer-ho. La ciència es renova constantment, l'alumne haurà de reciclar-se quan estigui exercint la seva tasca professional, haurà de ser capaç de tenir present els processos de millora continuada aplicant una avaluació crítica. Haurà de conèixer les novetats que apareguin a nivell teòric, de gestió i d'intervenció. Li caldrà assistir a congressos, exposar les "bones pràctiques" que desenvolupi com a professional a títol personal o amb l'equip de treball en el marc de la seva institució. Precisarà comunicar els resultats de la recerca en la que pugui participar. Per tant, en el decurs de la seva trajectòria professional haurà de rebre, però també haurà de transmetre.

"Investigació aplicada a la intervenció" oferirà els mecanismes i les eines necessàries per tal que l'alumne assoleixi un grau d'autonomia que li permeti treballar de manera individual i col·lectiva, tant amb la recerca com en la transferència dels resultats obtinguts en aquesta.

2.- Competències a desenvolupar

- Analitzar i sistematitzar la informació que proporciona l'exercici quotidià de la professió per revisar i millorar estratègies d'investigació i intervenció professional.
- Aprofundir en algunes de les principals tècniques d'observació de la realitat social.
- Dissenyar, implementar i avaluar projectes d'intervenció social adaptats a necessitats i contextos.
- Aprendre a transferir el coneixement obtingut en la investigació aplicada.

3.- Continguts

Mòdul 1: Aprofundint en la recerca qualitativa. El treball de camp i l'etnografia.

- 1.1. Introducció sobre els conceptes d'etnografia i treball de camp
- 1.2. Què és l'etnografia?
- 1.3. Tècniques etnogràfiques
  - 1.3.1. L'Observació Participant
  - 1.3.2. Les Històries de Vida.
- 1.4. Aspectes tècnics i ètics del procés etnogràfic
  - 1.4.1. El disseny d'investigació i els problemes de selecció de casos i mostres
  - 1.4.2. Aspectes de la pràctica de camp. Eines que s'utilitzen
  - 1.4.3. El treball documental en etnografia
  - 1.4.4. Anàlisi dels materials de camp i documentals. Registre, organització i anàlisis
  - 1.4.5. L'ètica en la investigació

Mòdul 2: Planificació i avaluació de projectes.

- 2.1. Planificació de projectes
  - 2.1.1. Anàlisi del problema
  - 2.1.2. Anàlisi dels objectius
  - 2.1.3 Anàlisi de l'estratègia: factors interns i externs (DAFO, etc.)
- 2.2. Avaluació de projectes
  - 2.2.1. Seguiment
  - 2.2.2. Avaluació interna, mixta i participativa
  - 2.2.3. Indicadors d'avaluació continuada i final.

Mòdul 3: Transferència de coneixement. Difusió de resultats.

- 3.1. La transferència oral dels coneixements.
  - 3.1.1. Presentació de ponències i comunicacions a congressos.
  - 3.1.2.. Presentació de pòsters.
  - 3.1.3. Participació en taules rodones.
  - 3.1.4. Col·laboració amb mitjans de comunicació.
- 3.2. La transferència escrita de coneixements
  - 3.2.1. Com elaborar un capítol d'un llibre.
  - 3.2.2. Com fer un article científic. Suport paper tradicional i suport virtual.

En el **mòdul 1** s'aprofundirà en una de les tècniques de recerca qualitativa: l'etnografia fent èmfasi especial en l'observació participant i les històries de vida per tal de complementar la matèria d'investigació, diagnòstic i avaluació. Es treballarà sobre tot el procés etnogràfic, des de el seu inici fins el moment de la redacció de l'informe final tenint en compte les dificultats tècniques i ètiques vinculades a la recerca.

El **mòdul 2** recollirà el darrer pas en l'elaboració d'un projecte. La seva planificació un cop aprovada la seva posada en marxa (aquí s'enllaça amb el darrer moment de l'assignatura "Mètodes i tècniques d'investigació" que acabava amb la presentació d'un projecte de recerca) i l'avaluació posterior tenint en compte diferents enfocaments dins del marc d'orientació teòrica.

En el **mòdul 3** s'explicaran les diferents formes de realitzar transferència del coneixement científic. Es diferenciarà entre la transferència presencial i l'escrita i es posaran en pràctica, mitjançant exercicis, algunes d'elles.

4.- Resultats de l'aprenentatge

Al final del procés l'estudiant mostrarà les següents evidències de les competències desenvolupades:

- Comprendrà la diferència entre les diferents fases de la recerca: diagnòstic, disseny, planificació, avaluació i difusió.
- Haurà aprofundit en alguns mètodes i tècniques amb una visió holística de la problemàtica plantejada en la recerca.
- Podrà analitzar i interpretar dades sobre necessitats i problemàtiques socials des d'una perspectiva d'igualtat social fugint dels estereotips generats per les visions centrades en els "ismes" (edaisme, sexisme, classisme, lipoisme, racisme, etc.).
- Sabrà avaluar les diferències de punt de vista i la fiabilitat de les fonts en la recollida d'informació.
- Serà capaç de transmetre els coneixements adquirits durant i després de la investigació de manera que aquesta resulti participativa i pugui ser aplicada.

5.- Metodologia

La metodologia d'aprenentatge està basada en tres tipus d'activitats diferents que pretenen cercar, d'una banda, el màxim d'autonomia en els alumnes i, d'altra, créixer en el desenvolupament del treball en equip.

- Sessions magistrals que es resoldran a través d'exposicions del professor, visualització de materials documentals, exposicions de treballs per part dels alumnes i treball en petits grups dins de l'aula.
- Activitats dirigides fora de l'aula que consistiran en tutories d'orientació i exercicis individuals o en petit grup.
- Activitats de treball autònom de l'estudiant mitjançant l'organització i ampliació d'apunts, la consulta de la bibliografia recomanada, la preparació d'exposicions a l'aula i la participació en fòrums de debat utilitzant l'e-campus.

L'aula virtual tindrà un pes important en l'assignatura. A més de proporcionar un espai per poder treballar la interacció entre els estudiants i resoldre dubtes i preguntes en relació a les temàtiques tractades, o a d'altres vinculades al programa, servirà per dipositar els diferents treballs i intervencions que es demandin. D'altra banda, el professor hi penjarà tots els materials necessaris per a resoldre els resultats esperats de l'alumne amb satisfacció. Per últim, en cadascuna de les carpetes del diferents mòduls, es complementarà la bibliografia general de la Guia d'Aprenentatge amb bibliografia específica de la temàtica referenciada.

6.- Bibliografia i recursos

6.1. Bibliografia bàsica:

FESTINGER, L. i KATZ, D. (1989). *Los Métodos de Investigación en las Ciencias Sociales*. México: Ed. Paidós.

PUJADAS, J.J. (1991). *El Método Biográfico. El Uso de las Historias de Vida en las Ciencias Sociales*. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas.

WAX, H.R. (1972). Observación Participante a *Enciclopedia Internacional de Ciencias Sociales*, Madrid: Aguilar, pp 389-390

6.2. Bibliografia general:

ALVIRA, F. (1994). Diseños de investigación social: criterios operativos .A: GARCIA FERRANDO, M; IBAÑEZ, J; ALVIRA, F. *El análisis de la realidad social*. 2a edició revisada i ampliada. Madrid: Alianza Universidad Textos, 105. Cap. 13

ALVIRA, F. (1986). Introducción al Análisis de los Datos a GARCÍA, Ferrando et alii. *El Análisis de la Realidad Social. Métodos y Técnicas de Investigación Social*. Madrid: Alianza Universidad.

- (1986). Diseños de Investigación Social: Criterios Operativos a GARCÍA, Ferrando et alii. (Op.cit.).

ANDREU, M. et al. (1982). Les Guies de Treball de Camp com Eines d'Investigació a *Arxiu d'Etnografia de Catalunya*, 1 , pp. 109-154

APALATEGUI, J. (1987). *Introducción a la Historia Oral*. Barcelona: Ed. Anthropos.

BALAN, J. (comp), (1974). *Las historias de vida en ciencias sociales. Teoría y técnica*. Buenos Aires: Nueva Visión.

BELTRAN, M. (1985). Cinco Vías de Acceso a la Realidad Social A: REISS. Núm. 29. Madrid: C.I.S. Pp. 7-41.

BERG, M. (1990). Algunos Aspectos de la Entrevista como Método de Producción de Conocimientos A: *Historia y Fuente Oral*. Barcelona: Núm. 4. PUB. Pp. 5-10.

BERTAUX, D. (1989). Los Relatos de Vida en el Análisis Social A: *Historia y Fuente Oral*. Barcelona: PUB. Núm.1. Pp. 87-96.

BOURDIEU, P. (1989). La Ilusión Biográfica A: *Historia y Fuente Oral*. Barcelona: PUB, Núm. 2, Pp. 27-33.

BORRÀS, V., LÓPEZ, P. i LOZARES, C. (1999). La articulación entre lo cuantitativo y lo cualitativo: de las grandes encuestas a la recogida de datos intensiva A: *Qüestió, Quaderns d'Estadística i Investigació Operativa*. Barcelona: UAB. Volum 23, núm. 3. Segona època. Pp. 525-541

CAMPBELL, D.T. i STANLEY, J (1982). *Diseños experimentales y cuasiexperimentales en investigación social*. Buenos Aires: Amorrortu.

- CASAS, F. (1989). *Técnicas de Investigación Social. Los Indicadores Sociales y Psicosociales*. Barcelona: PPU. Cap. 2.
- CLOT, Y. (1989). La Otra Ilusión Biográfica A: *Historia y Fuente Oral*. Barcelona: PUB. Pp. 35-39.
- COOK, T.D. i REICHARDT, Ch.S. (1986). *Métodos Cualitativos y Cuantitativos en Investigación Evaluativa*. Madrid: Ed. Morata.
- CHANFRAULT-DUCHET, M-F. (1990). Mitos y Estructuras Narrativas en la Historia de Vida: la Expresión de las Relaciones Sociales en el Medio Rural" A: *Historia y Fuente Oral*. Barcelona: PUB. Pp. 11-21.
- DIAZ, A. i ROMANÍ, O. (1989). Desviació i Marginació Social A: *Treball Social. Conceptes i Eines Bàsiques*. Barcelona: EUTS-ICESB.
- FRANZKE, J. (1989). El Mito de la Historia de Vida A: *Historia y Fuente Oral*. Barcelona: PUB. Pp. 57-64.
- GARCÍA, M., IBAÑEZ, J. i ALVIRA, F. (1986). *El Análisis de la Realidad Social. Métodos y Técnicas de Investigación Social*. Madrid: Alianza Universidad.
- GUBA, E.G. i LINCOLN, S.Y. (1994). Competing Paradigms in Qualitative Research A: DENZIN, N.K. i LINCOLN, Y.S. (eds.) *Handbook of Qualitative Research*. London: Sage.
- GUIGLIONE, R. i MATALON, B. (1989). *Las Encuestas Sociológicas*. México: Ed. Trillas.
- HAMMER, D. i WILDAVSKY, A. (1990). La Entrevista Semi-Estructurada de Final Abierto. Aproximación a una Guía Operativa A: *Historia y Fuente Oral*. Barcelona: PUB. Núm. 4. Pp. 23-63.
- IBAÑEZ, J. (1983). *El grupo de discusión: fundamentación metodológica, justificación epistemológica y descripción tecnológica*. Madrid: FCE.
- KING, D. (1990). La Grabación de Campo en la Historia Oral A: *Historia y Fuente Oral*. Barcelona: PUB. Núm. 4. Pp. 63-78.
- NELSON, L.D. i NELSON, C.C. (1975). A factor Analytic Inquiry into the Multidimensionality of Death Anxiety. *Omega*, 6, 171-178.

REICHARDT, Ch. i COOK, Th. (1986). *Métodos Cualitativos y Cuantitativos en Investigación Evaluativa*. Madrid: Ed. Morata. Cap. 1.

TAYLOR, S.J. i BOGDAN, R. (1986). *Introducción a los Métodos Cualitativos de Investigación*. Barcelona: Ed. Paidós Treball en grups.

VILAR, J. i RIBERAS, G. (2002). *Disseny de les intervencions socioeducatives*. Barcelona: Fundació Pere Tarrés (URL).

6.3. Webs d'interès

Tercer sector:

<http://www.accionsolidaria.org>

<http://www.canalsolidario.com>

<http://www.hacesdalta.org>

<http://www.risolidaria.org>

<http://www.solired.org>

<http://www.xarxanet.org>

Organismes públics estatals:

<http://www.aeci.es> Agencia Española de Cooperación Internacional

<http://www.mtas.es/gas/volunta/voluntar.htm> Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales

<http://www.mtas.es/injuve> Instituto de la Juventud de España

<http://www.mtas.es/mujer> Instituto de la Mujer

Organismes internacionals:

<http://www.unsystem.org> Cercador oficial de Nacions Unides

<http://www.onu.org> Centre d'Informació de Nacions Unides per Espanya

<http://www.undp.org> Programa de Nacions Unides pel Desenvolupament

<http://www.unesco.org> Organització d'Educació, Ciència i Cultura de Nacions Unides

<http://www.unhcr.ch> Oficina de l'Alt Comissionat pels Drets Humans

<http://www.unicef.org> Fons de les Nacions Unides per la Infància

7.- Sistema d'avaluació

7.1.- Activitats o instruments d'avaluació

OPCIÓ 1: Avaluació continuada

- a) L'assistència a classe: encara que és de caire voluntari, es considera obligatori assistir a les sessions de treball grupal, a les tutories i a la participació en l'espai virtual. En cas de faltar més d'un 10% de les classes, l'estudiant perd la possibilitat de fer avaluació continuada i passarà directament a la prova d'avaluació única (excepte alumnes amb itinerari adaptat).
- b) Treballs a l'aula: al llarg de l'assignatura es faran diverses activitats a l'aula
- c) Participació en fòrums virtuals.

Per als **estudiants d'itinerari adaptat**, l'exposició de les activitats que es facin presencialment a classe es substituirà pel lliurament de l'exercici escrit a l'aula virtual. D'altra banda, hauran de lliurar les activitats proposades per escrit que s'elaborin en el decurs de l'assignatura. Per últim, mantindran comunicació amb la professora mitjançant **dues tutories presencials**, la primera a l'inici del semestre i la segona en la primera quinzena d'abril. El seguiment sistemàtic es realitzarà a través del correu electrònic.

OPCIÓ 2: Avaluació única

Examen final de tota la matèria de l'assignatura amb un valor del 100% de la nota final.

7.2.- Criteris d'avaluació

L'avaluació de l'assignatura té per objectiu aconseguir que els estudiants assumeixin els objectius i les competències que s'esmenen en aquesta guia. L'estudiant podrà acollir-se a dos tipus d'avaluació:

OPCIÓ 1: Avaluació continuada

Per assolir l'avaluació continuada l'alumne haurà d'haver superat la totalitat de les activitats plantejades, sinó fos així s'haurà de presentar a l'examen final. En el cas de no presentar un dels treballs següents, es considerarà que l'estudiant renuncia a l'avaluació continuada.

Les activitats encomanades consistiran en:

- Participació personalitzada a cadascun dels fòrums-debats plantejats a l'aula virtual amb un total de tres, corresponents als tres mòduls que comprenen el programa. El pes sobre la nota final serà d'un 20% cadascun de manera que, en total, sumen un 60%. Les dates de lliurament de les 3 intervencions als fòrums seran el 27/02 el primer fòrum, el 26/03 el segon fòrum i el 30/04 el tercer i darrer fòrum.
- Elaboració d'un treball final amb un pes sobre la nota final d'un 40%. Aquest treball podrà ser realitzat individualment o en grups d'un màxim de 3 persones. La data de lliurament del treball final serà la de la setmana del 29 de maig coincidint amb la data de l'examen final pels qui optin per aquesta modalitat d'avaluació.

OPCIÓ 2: Avaluació única

Examen final amb un valor del 100% de la nota final.

L'examen constarà de preguntes de desenvolupament amb preguntes obertes i de definició de conceptes amb un pes ponderat a parts equitatives cadascuna d'elles.